

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.04.2009, sp. zn. 29 Cdo 2605/2007, ECLI:CZ:NS:2009:29.CDO.2605.2007.1

Číslo: 19/2010

Právní věta: Obsahuje-li dohoda o vyplnění blankosměnky ujednání, podle něhož blankosměnka zajišťuje splnění všech pohledávek konkrétního věřitele, je nabyvatel blankosměnky oprávněn vyplnit údaj směnečné sumy částkou odpovídající pohledávkám (jen) tohoto věřitele. Tvrzení, že majitel nabytl směnku ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí, popř. při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka (čl. I. § 10 a § 17 zákona č. 191/1950 Sb.), nepodléhá zásadě koncentrace směnečného řízení (§ 175 o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.04.2009

Spisová značka: 29 Cdo 2605/2007

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 18. 12. 2006 potvrdil rozsudek K r a j s k é h o s o u d u v Praze ze dne 1. 12. 2005 v části, v níž byl v rozsahu směnečného peníze 318 731,50 Kč s 6% úrokem z této částky od 20. 12. 2002 do zaplacení a směnečné odměny ve výši 1062,44 Kč vůči žalovanému ponechán v platnosti směnečný platební rozkaz téhož soudu ze dne 28. 6. 2003, ve zbývajících částech pak rozsudek změnil tak, že směnečný platební rozkaz se v rozsahu směnečného peníze 2 476 601,90 Kč s 6% úrokem z této částky od 20. 12. 2002 do zaplacení, směnečné odměny ve výši 8255,36 Kč a náhrady nákladů řízení ve výši 185 240 Kč zrušuje (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů a o přechodu poplatkové povinnosti (výroky II. a III.).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění, podle kterých

1) sporná směnka vlastní byla vystavena jako blankosměnka s nevyplněným údajem směnečné sumy, dne splatnosti a platebního místa;

2) mezi původním majitelem směnky – L. Č. (dále jen „původní majitel směnky“) na straně jedné a výstavcem směnky – společností B., spol. s r. o. (dále jen „společnost“) a žalovaným jako směnečným rukojmím na straně druhé byla v ústní formě uzavřena dohoda o vyplnění blankosměnky (jejíž obsah byl zachycen ve směnečném vyplňovacím prohlášení ze dne 28. 11.

2002, podepsaném společností a žalovaným /dále jen „směnečné vyplňovací prohlášení“/), podle které směnka zajišťovala splnění všech pohledávek původního majitele směnky vůči společnosti;

3) smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 18. 12. 2002 postoupil původní majitel směnky žalobci své pohledávky za společností v celkové výši 318 731,50 Kč;

4) současně s postoupením těchto pohledávek byla na žalobce převedena rovněž vystavená blankosměnka, a to spolu s právem blankosměnku doplnit;

5) žalobce doplnil do blankosměnky jako směnečnou sumu částku 2 795 333,40 Kč, odpovídající součtu pohledávek postoupených na něj původním majitelem směnky (ve výši 318 731,50 Kč) a svých vlastních pohledávek za společností (v celkové výši 2 476 601,90 Kč).

Odkazuje na ustanovení čl. I. § 10 a § 77 odst. 2 zákona č. 191/1950 Sb. (dále jen „směnečný zákon“), odvolací soud – na rozdíl od soudu prvního stupně – uzavřel, že žalovanému námitka nesprávného vyplnění blankosměnky přísluší a je i z větší části důvodná. Zdůraznil, že v posuzovaném případě není – se zřetelem k tomu, že společně s blankosměnkou bylo na žalobce převedeno také právo ji doplnit a žalobce tak přesně znal obsah vyplňovací dohody – významné, že blankosměnka byla původním majitelem na žalobce indosována; o žádný z případů upravených ustanovením čl. I. § 10 směnečného zákona zde nejde a žalovanému proto (i přes výše uvedenou skutečnost) námitky z jeho vlastního vztahu (k původnímu majiteli směnky), založené uzavřenou dohodou o vyplnění blankosměnky, zůstaly zachovány.

Bylo-li v dohodě o vyplnění blankosměnky – tak jako v projednávané věci – sjednáno, že blankosměnka zajišťuje splnění všech pohledávek věřitele vůči dalšímu účastníkovi smlouvy, je nutné podle odvolacího soudu dovodit, že dohoda dopadá pouze na konkrétního věřitele, který je jejím účastníkem. Žalobce tak byl oprávněn doplnit do blankosměnky výši směnečného peníze odpovídající pouze součtu všech pohledávek původního majitele směnky vůči společnosti (tj. částku 318 731,50 Kč), nikoliv však pohledávek, které měl za společností sám. Odvolací soud proto shledal námitku nesprávného vyplnění blankosměnky co do částky 2 476 601,90 Kč důvodnou.

Proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé podal žalobce dovolání, namítaje, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle kterého ujednání (obsažené v dohodě o vyplnění blankosměnky) o tom, že směnka zajišťuje splnění všech pohledávek věřitele, dopadá pouze na účastníka takové dohody. Akcentuje, že podle směnečného vyplňovacího prohlášení byl věřitel oprávněn doplnit na směnku směnečnou sumu, která bude odpovídat všem současným i budoucím závazkům výstavce směnky vůči směnečnému věřiteli. Jelikož dovolatel na základě smlouvy o postoupení pohledávky „vstoupil do všech práv a povinností původního věřitele a stal se tedy rovněž věřitelem ze směnky“, mohl v souladu se směnečným vyplňovacím prohlášením zahrnout do směnečné sumy také své pohledávky za výstavcem směnky.

Podle názoru dovolatele navíc žalovanému uvedená námitka vůbec nepřísluší, a to jednak z toho důvodu, že v námitkách netvrdil (a tedy v řízení následně ani neprokázal), že by žalobce ve smyslu ustanovení čl. I. § 10 směnečného zákona nabyl směnku ve zlé víře anebo se při jejím nabývání provinil hrubou nedbalostí, popř. ve smyslu ustanovení čl. I. § 17 směnečného zákona jednal při nabývání směnky vědomě na škodu dlužníka, a dále proto, že žalovaný je na směnce podepsán jako směnečný rukojmí, který (odkazuje v této souvislosti na čl. I. § 32 odst. 2 směnečného zákona) nemůže „kauzální námitky“ uplatňovat.

Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud v dovoláním dotčeném rozsahu rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.; není však důvodné.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I. § 10 směnečného zákona nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyt směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

V projednávané věci není pochyb o tom, že směnka, o jejíž úhradě bylo rozhodnuto směnečným platebním rozkazem, byla původně tzv. blankosměnkou, tj. směnkou, vydanou záměrně v neúplné podobě s tím, že chybějící údaje (v daném případě směnečná suma, den splatnosti a platební místo) budou doplněny v souladu s uděleným vyplňovacím právem.

Vyplňovací právo (jehož podstata tkví v oprávnění doplnit do blankosměnky chybějící náležitosti a dovršit tak přeměnu pouhého zárodku směnky na směnku úplnou) vzniká dohodou (smlouvou), uzavřenou mezi osobou podepsanou na (blanko)směnce a osobou, které byla blankosměnka vydána (tj. majitelem listiny). Tímto ujednáním je vymezen obsah vyplňovacího práva (tj. určeno, kdy a jakým způsobem může jeho nositel chybějící údaje do blankosměnky doplnit). Dohoda nemusí mít písemnou formu (postačí, je-li uzavřena ústně, případně jen konkludentně) a její obsah může být (jako v posuzovaném případě) zachycen i jen v jednostranném prohlášení, které pak slouží jako doklad o udělení vyplňovacího práva a jeho rozsahu. Při převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu právo vyplnit blankosměnku přechází na nabyvatele listiny, aniž by bylo nutné ohledně něj uzavírat smlouvu o postoupení pohledávky nebo smlouvu obdobnou (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. [29 Odo 1407/2006](#)), přičemž obsah vyplňovacího práva se bez dalšího (tj. pouze v důsledku převodu či přechodu blankosměnky na jinou osobu) změnit nemůže. I po převodu (nebo přechodu) blankosměnky na jinou osobu je tak pro vyplnění chybějících údajů nadále určující pouze obsah uzavřené dohody o vyplnění.

Při respektování výkladových pravidel určených ustanoveními § 35 odst. 2 obč. zák. a § 266 obch. zák. (k vymezení zásad pro výklad právních úkonů srov. např. důvody rozhodnutí uveřejněného pod číslem 35/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. [I. ÚS 625/03](#)) pak – ve shodě s odvolacím soudem – nemá Nejvyšší soud žádné pochybnosti o tom, že ujednání, podle něhož byl původní majitel směnky oprávněn – ve vztahu k údajům směnečné sumy – doplnit do blankosměnky „částku zahrnující veškeré nebo částečné pohledávky věřitele za dlužníkem včetně příslušenství, smluvních pokut, které budou splatné ke dni splatnosti směnky“, se může vztahovat pouze na pohledávky věřitele, který se směnečným dlužníkem (směnečnými dlužníky) dohodou o vyplnění blankosměnky uzavřel. Uvedený závěr přitom jednoznačně plyne již z jazykového výkladu textu směnečného vyplňovacího prohlášení, v němž je jako „věřitel“, tedy osoba, jejíž pohledávky za společností byly blankosměnkou zajištěny, výslovně označen původní majitel směnky. Oproti tomu výklad zastávaný dovolatelem, podle kterého blankosměnka zajišťovala nejen pohledávky původního majitele směnky za společností, ale též pohledávky jiných (ve vyplňovacím směnečném prohlášení neoznačených) osob, na něž původní majitel (blanko)směnku případně v

budoucnu převede, nemá v ujednání původního majitele směnky a žalovaného žádnou oporu.

Na uvedeném závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že žalobce na základě uzavřené postupní smlouvy nastoupil (ve vztahu ke směnkou zajištěným pohledávkám) na místo původního věřitele, když změnou v osobě věřitele směnkou zajištěných pohledávek se bez dalšího na obsahu dříve uzavřené dohody o vyplnění blankosměnky nic nemění.

Závěr odvolacího soudu, podle kterého byl žalobce oprávněn doplnit do blankosměnky jako směnečnou sumu jen částku odpovídající výši pohledávek původního majitele směnky za společností (tj. částku 318 731,50 Kč), je tak správný.

Za důvodnou Nejvyšší soud nepovažuje ani námitku dovolatele, podle níž žalovanému s ohledem na ustanovení čl. I. § 10, § 17 a § 32 odst. 2 směnečného zákona nepřísluší námitka nesprávného vyplnění blankosměnky. Odvolací soud v této souvislosti správně uzavřel, že za situace, kdy na žalobce byly, vedle samotné blankosměnky a práva ji doplnit, převedeny také směnkou zajištěné pohledávky, zůstala žalovanému uvedená námitka zachována, neboť na žalobce je – z pohledu ustanovení čl. I. § 10 směnečného zákona – nutné nahlížet stejně jako na prvního majitele směnky, který se žalovaným dohodu o vyplnění uzavřel. Pro posouzení otázky přípustnosti námítky nesprávného vyplnění blankosměnky je pak – se zřetelem k tomu, že žalovaný uzavřel s původním majitelem směnky vlastní dohodu o vyplnění blankosměnky – rovněž bez významu skutečnost, že žalovaný směnku podepsal jako směnečný rukojmí (a má tudíž – jak plyne mimo jiné z dovolatelem odkazovaného ustanovení čl. I. § 32 odst. 2 směnečného zákona – postavení samostatného směnečného dlužníka).

Konečně Nejvyšší soud neshledává opodstatněnou ani výhradu dovolatele, podle níž žalovaný ve včas podaných námitkách netvrdil, že žalobce nabyl směnku ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí (čl. I. § 10 směnečného zákona), popř. že při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka (čl. I. § 17 směnečného zákona); uvedené tvrzení totiž nepředstavuje samostatnou námitku proti směnečnému platebnímu rozkazu (jde toliko o předpoklad přípustnosti námítek, majících původ ve vlastních vztazích k předchozímu majiteli směnky) a zásadě koncentrace směnečného řízení (vyjádřené v ustanovení § 175 odst. 1, 4 o. s. ř.) nepodléhá.

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.